
This is an electronic reprint of the original article.
This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Galan Vivas, Juanjo

KARELIA: Kulttuurimaisemat, maisemien evoluutio

Published in:
Karjalan kunnaat

Julkaistu: 15/02/2018

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Published under the following license:
Määrittelemätön

Please cite the original version:
Galan Vivas, J. (2018). KARELIA: Kulttuurimaisemat, maisemien evoluutio. *Karjalan kunnaat*, 2018(1), 16-19.

This material is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Karjala – kulttuurimaisemat ja maisemien evoluutio

Aalto-yliopiston maisema-arkkitehtuurin ohjelmassa järjestettiin kevätlukukaudella 2016 studiokurssi Kulttuurimaisemat: maisemien evoluutio, jolla tutkittiin kulttuurimaiseman käsitettä, ei niinkään tiettyä määrättyä ja rajattuna maisematyyppinä, vaan minkä tahansa maiseman kulttuuriulottuvuutena.



Juanjo Galan

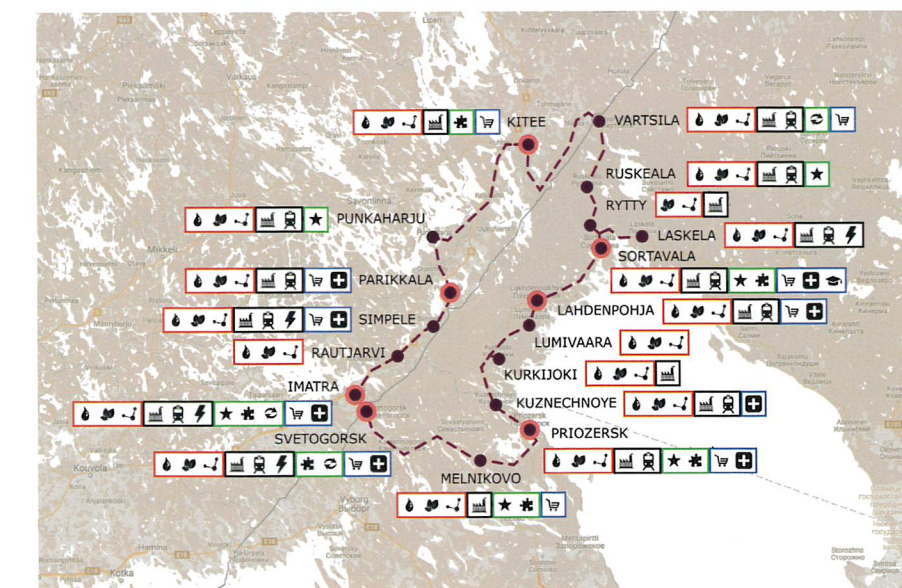
Kulttuurimaiseman käsite nähdään kehittyvänä ilmaisuna, joka kuvaa ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta ja jälkiä, fyysisiä malleja, sosiaalisia rakenteita, tuottavia järjestelmiä ja kulttuurillisia merkityksiä, joita ihmiset ja yhteisöt luovat toimintansa ja läsnäolonsa seurauksena tietyllä alueella. Maiseman kulttuuriulottuvuus on samalla pysyvä ja muuttuva, syvä ja matala. Se käsittelee kiven ja maan muuttumatonta luonnetta ja nopeita poliittisia ja taloudellisia heilahteluja. Se on vanha

kuten kielet ja myytit ja samalla uusi kuten muoti ja trendit. Se reagoi ilmasto- ja luonnonvaroihin ja sopeutuu teknologisiin ja sosiodemografisiin muutoksiin.

Kurssi aloitettiin hyvin yksinkertaisella rinnastuksella ja joukolla kysymyksiä. Vuonna 1835 Charles Darwin saapui Galápagossaarille ja häntä hämmästytti "kotoperäisten lajien määrä ja rajallinen levinneisyysalue... Niinpä näyttää, että pääsemme sekä ajallisesti että alueellisesti lähelle suurta kysymystä – mysteerien mysteeriä – eli uusien olentojen ilmaantumis-

Kiteellä Karjalan matkan aikana.

Juanjo Galan



BASIC

INDUSTRY

TOURISM

SERVICES



KARJALA-kurssin juliste: Kulttuurimaisemat, maisemien evoluutio.

ta ensi kertaa tälle maapallolle" (1845); (suom. Ranta, Pertti: Beaglen matka. Helsinki. 2008). Etenkin kunkin saaren erilaiset ympäristöolosuhteet olivat johtaneet Darwininsirkkujen eri lajien kehittymiseen, ja tämä havainto avasi ovet Darwinin evoluutioteorian syntymiselle. Jatkamalla edelleen rinnastusta kulttuurimaisemaa käsittelevällä kurssillamme muotoiltiin seuraavat kysymykset: Voiko kaksi toisiaan lähellä sijaitsevaa paikkaa, joissa on samanlaiset luonnonolosuhteet ja joilla ihmiset ovat toimineet samalla tavalla, kehittyä eri maisemiksi

Miten se tapahtuu? Mitä jää jäljelle ja mikä on pysyvää?

Jotta näihin kysymyksiin voitaisiin vastata, päätettiin arvioida Karjalan rajan molemmilla puolilla, miten jako vuonna 1945 ja sitä seuranneet sosiaaliset, taloudelliset ja poliittiset muutokset vaikuttivat alueen kaupunki-, maatalous-, luonto-, teollisuus- ja infrastruktuurimaisemaan. Tutkimuksen avulla meidän on helpompi ymmärtää kulttuuritekijää maiseman takana lähestymällä maisemaa ihmisen luomana käsitteenä, jossa ihmisen päätökset määrittävät maiseman evoluution, ja etsimällä uusia maiseman hallintamahdollisuuksia.

Maisematyyppien analysointi rajan molemmilla puolilla

Kurssi koostui kolmesta eri vaiheesta. Aluksi tarkastelimme maiseman kulttuuriulottuvuuden teoreettista tutkimusta. Tähän vaiheeseen sisältyi lukuseminaari ja luentoja, joita pitivät professorit Maunu Häyrynen ja Heikki Hanka, post doc -tutkija Hannu Linkola ja ympäristöministeriöstä Tuija Mikkonen.

Toiseen vaiheeseen sisältyi komparatiivinen analyysi eri maisematyypeistä Karjalan rajan molemmilla puolilla. Sen tueksi tehtiin matka, jonka kohteena Suomen puolella olivat Imatra, Rautjärvi, Simpele, Parikkala, Punkaharju, Kitee ja Venäjän puolella Värtsilä, Ruskeala, Rytty (kylä Sortavalassa), Laskela, Sortavala, Lahdenpohja, Lumivaara, Kurkijoki, Kuznechnoye (Kaarlahti), Priozersk (Käkisalme), Melnikovo (Räisälä) ja Svetogorsk (Enso). Tämän vaiheen kehityskulkuun sisältyivät professori Aino Nis-

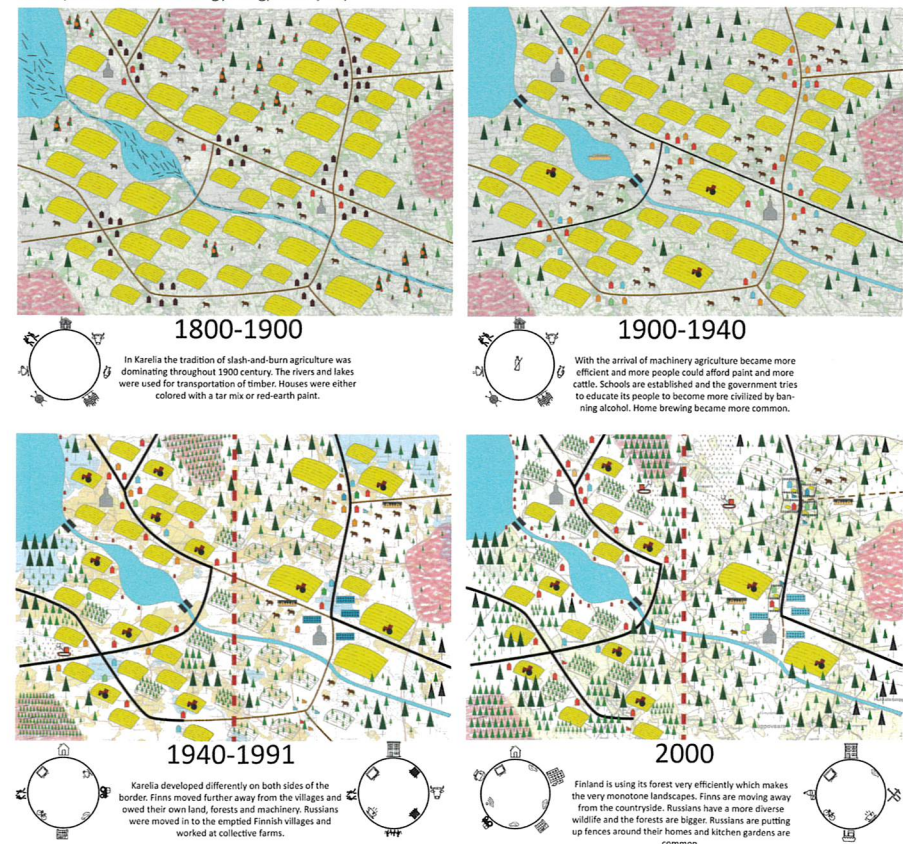
Voiko kaksi toisiaan lähellä sijaitsevaa paikkaa, joissa on samanlaiset luonnonolosuhteet ja joilla ihmiset ovat toimineet samalla tavalla, kehittyä eri maisemiksi?

Saija Pelvas



Tapaaminen Karjalan Liiton toimijoiden kanssa (7.2.2017).

Lotta Nylund, Johanna Himberg ja Bergpob Viriyaraj



Kaaviokuva Karjalan maisemien evoluutiosta (1800–2000).

kasen, väitöskirjatutkija Netta Böökin ja maatalousministeriöstä Raija Seppäsen luennot sekä tuottelias työpaja Karjalan Liiton jäsenten kanssa. Tämän vaiheen lopputuloksena oli vertaileva analyysi Karjalan maaseutumaistemista ja kaupunkimaisemista.

Maiseman kulttuuriulottuvuudet

Kolmannessa vaiheessa opiskelijat ja kaantuivat uusiin ryhmiin ja valitsivat tietyn tyyppisen alueen tai aiheen syventyäkseen tarkemmin maiseman kulttuuriulottuvuuteen ja esittääkseen strategioita ja hallintavälineitä. Ensimmäinen ryhmä halusi työskennellä kahdessa pienessä rajakylässä (Rautjärvellä Suomessa ja Lumivaarassa Venäjällä) ja tutkia samankaltaisuuksia, eroavaisuuksia ja mahdollista yhteisvaikutusta näiden kahden maaseutukunnan välillä. Toinen ryhmä valitsi matkailun yhdeksi tärkeimmäksi suomalaiseseen ja venäläiseen maisemaan vaikuttavaksi taloudelliseksi voimaksi, ja päätti käyttää sitä pääasiallisena keinona maiseman kulttuuriulottuvuuden käsittelemisessä. Kolmas ryhmä valitsi Hiitolanjoen kahden valtion väliseksi piirteeksi, joka on yhdistänyt Suomen ja Venäjän Karjalan historiallisesti ja toiminnallisesti. Tämän vaiheen toteuttamisen yhteydessä pidettiin toinen lukuseminaari kulttuurimaisemien hallintavälineistä ja kehyksistä. Sen ohessa luennoivat Tapio Heikkilä ympäristöministeriöstä, Marketta Nummijärvi (Kauhajoen valtakunnallisesti arvokas maisema), PhD. Ana Luengo Añon (IFLA-Euroopan entinen puheenjohtaja) ja Kirsti Kovanen (ICOMOS FINLANDin varapuheenjohtaja).

Rajakylät-projektissa määriteltiin maiseman piirteet, jotka muovaavat Rautjärven ja Lumivaaran maisemaa, ja ne ryhmiteltiin järjestelmiksi (maatalous, kiertokulku, vesi, kylän rakenne ja pihat). Toisessa vaiheessa nämä järjestelmät yhdistettiin kulttuurin laatutekijöihin niiden kulttuurillisen syvyyden arvioimiseksi. Tämä tieto ohjasi tavoitteiden, strategioiden ja tiettyjen toimien määrittämistä maisemajärjestelmien kulttuuriulottuvuuden edistämiseksi ja hallitsemiseksi molemmissa kylissä.

Karjalan kulttuurimatkailu

Karjalan kulttuurimatkailu -projekti toimi kahdella asteikolla. Ensimmäisellä, alueellisella asteikolla projektissa analysoitiin maiseman kulttuuriulottuvuuksia molemmin puolin Karjalan rajaa ja tunnistettiin niiden suurimmat uhat ja mahdollisuudet. Tämän jälkeen projektissa määriteltiin, miten yhteisen alueellisen matkailusuunnitelman avulla voitaisiin parantaa ja hallita maiseman kulttuuriulottuvuutta ja laajentaa sen hyötyjä eri sosiaalisiin ryhmiin ja maantieteellisille alueille. Toisessa vaiheessa projektissa valittiin kaksi pilottikaupunkia alueellisesta matkakohdeverkosta. Nämä kaksi pilottikaupunkia olivat ystävyyskaupungit Imatra ja Svetogorsk, joissa projektin puitteissa kehitettiin paikallinen maiseman kulttuuripiirteiden analyysi, arvioitiin niitä joidenkin itsemääritettyjen kriteerien perusteella ja esitettiin kaksi paikallista strategiaa, joissa matkailulla oli merkittävä rooli tiedon ja paikallisten tuotteiden muodossa.

“Hiitolanjoki, meidän jokemme” -projekti puolestaan käynnistettiin valtioiden välisellä Hiitolanjoen kulttuuriarvojen kartoituksella ja arvioinnilla. Arvot liittyivät muinaisiin, luonnollisiin, rakennettuihin ja aineettomiin ominaisuuksiin, joiden tunnistamista ja arviointia tuettiin jäljittelemällä rajatylittävää yleisön osallistumissuunnitelmaa, jonka perusteella määriteltiin myöhemmin “Hiitolanjoen kulttuurimaiseman hallintasuunnitelma”. Hallintasuunnitelma käsitti koko joen ja Hiitolan kylän Venäjän Karjalassa sekä sisälsi Visiot ja tavoitteet -määrittelyn sekä hallintavälineiden ja -toimien kokonaisuuden kunkin kulttuuripiirteen tyyppin osalta.

Kurssin tulokset ryhmiteltiin 24:ään A1-julisteseen, jotka asetettiin näytteille arkkitehtuurin laitokselle lokakuussa 2017 ja jotka ovat nähtävillä Karjalatalolla lähitulevaisuudessa.

Juanjo Galan

Professori, maisemasuunnittelu

ja kestävä kehitys

Arkkitehtuurin laitos, Aalto-yliopisto.

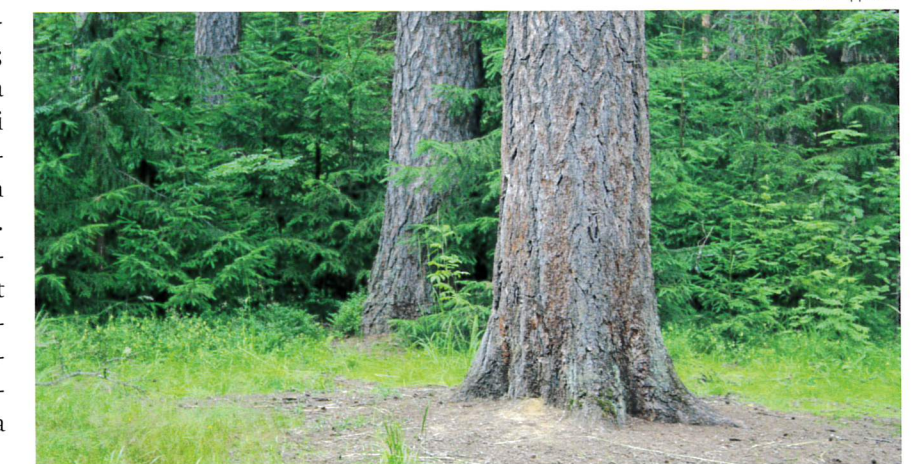
Tekstin käännös englannista suomeksi, Virpi Huhtanen.

Karjalan Liiton teema 2018 on Karjalan luonto ja ympäristö Elokuussa luontomatkalle Karjalaan

Karjalan luonnossa ja ympäristössä on mitä katsoa; harvinaisia luontokohteita ja kauniita paikkoja. Ensi kesänä 9.-12.8.2018 on mahdollista lähteä tutustumaan Kannaksen luontoon asiantuntijan johdolla. Usean vuosikymmenen ajan Karjalan luontoa ja ympäristöä seurannut Suomen Luonnonsuojeluliiton Etelä-Karjalan piirin varapuheenjohtaja Pertti Siilahti perehdyttää Kannaksen luonnon erityispiirteisiin ja Karjalan luontoon laajemminkin.

Tavoitteena on myös päästä tutustumaan veneellä juuri perustettuun Laatokan luodot -kansallispuistoon.

Muina kohteina mm. Terijoki hiekkarantoinen, lintujärvenä tunnettu eteläinen Äyräpääjärvi, Rai-



Mervi Piipponen

Raivolän lehtikuusimetsä.

volan lehtikuusimetsät, Punnusjärvi ja luonnonsuojelualue ja Jantulan kylä kukkaniittyineen. Muutokset mahdollisia.

Tarkempi matkareitti ja hintatiedot

Kiitokset kaikille studiokurssiin osallistuneille professoreille ja asiantuntijoille, Karjalan Liitolle ja tämän kurssin mahdolliseksi tehneille Aalto-yliopiston omistautuneille maisema-arkkitehtuuriohjelman opiskelijoille (Lotta Nylund, Minna-Mari Paija, Elina Haapaluoma ja Johanna Himberg), Luova kestävyys -ohjelman opiskelijoille (Alina Boris ja Bergpob Viriyaraj) ja arkkitehtuuriohjelman opiskelijalle (Björn Sjulgard).

saatavilla maaliskuun alussa. Lisätietoja Karjalan Liitosta, mervi.piipponen@karjalanliitto.fi, p. 09 7288 1714. www.karjalanliitto.fi